

Каріна ВЕЛИЧКО,
здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
Науковий керівник: Наталія ВОЛКОВА,
кандидат педагогічних наук, доцент
Криворізький державний педагогічний університет
(м. Кривий Ріг)

СУТНІСТЬ ПРОЦЕСУ ІНТЕГРАЦІЇ ТЕОРЕТИЧНИХ І ПРАКТИЧНИХ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ ЗНАНЬ

Розгляд сутності процесу інтеграції теоретичних і практичних психолого-педагогічних знань передбачає визначення основних категорій – «знання», «теоретичне знання», «практичне знання», та дослідження взаємозв'язків між ними.

Проблема знання як наукової категорії є предметом досліджень у філософії, педагогіці, психології та низці інших наук. У філософських словниках «знання» визначається найчастіше як «духовна діяльність, відображення об'єктивної дійсності, розглянуте з погляду не процесу, а результату» [4].

«Знання – це цілісна система та систематизована сукупність наукових понять, накопичених людством у ході його продуктивної творчої діяльності та перевірених на практиці» [4]. У Педагогічній енциклопедії знаходимо таке визначення категорії: «Знання – це перевірений суспільно-історичною практикою та засвідчений логікою результат процесу пізнання дійсності, адекватне її відображення у свідомості людини у вигляді уявлень, понять, суджень, теорій» [2].

Сучасні науковці пропонують виділити низку основних характеристик, що відображають зміст категорії «знання»: 1) знання є результатом, завершеним продуктом пізнання; 2) формою та способом існування знання є свідомість; 3) знання є способом відтворення у свідомості суб'єкта, що пізнає, сутності об'єкта пізнання; 4) знання існує як інваріант певного предметного різноманіття; 5) знання є єдністю чуттєвого та раціонального; 6) знання є єдністю сутності, що відображається та її сприйняття суб'єктом; 7) знання набуває форми існування через засіб визначення; 8) знання є єдність кінцевого та нескінченного.

Аналізуючи літературу, ми не змогли віднайти єдиної типології знання. Найбільш загальною класифікацією, що наводиться у філософських словниках, є історичний поділ за джерелом отримання знань, зокрема: конкретно-наукові, філософські та звичайні знання [3]. Розглядаючи найбільш поширену класифікацію, можна говорити про два типи знань – буденне та наукове. Серед наукових знань виділяють мірологічне (класифікаційно-описове) та реляційно-операційне, залежно від характеру логіко-гносеологічної діяльності. Опираючись на логіко-функціональний підхід, вчені виділяють імовірні та достовірні, теоретичні та емпіричні, аналітичні та синтетичні, безпосередні та опосередковані знання.

Сучасні вчені звертають увагу на те, що здобуті у результаті пізнання знання, можуть існувати в межах різних наук і використовуватися в різних галузях людської діяльності: виробничої, управлінської, дослідницької, освітньої, рекреаційно-терапевтичної [3].

«Одне й те саме знання, функціонуючи в різних сферах людської діяльності, набуває специфічної форми, стає технічним, науковим, педагогічним чи медичним» [4]. Оскільки ми розглядаємо знання, що вивчаються в межах психолого-педагогічних дисциплін, то насамперед виділяємо наукові психолого-педагогічні знання.

У педагогічних наукових знаннях також існують різні класифікації їхніх видів. Сучасні вчені визначають, що педагогіка як наука пов'язана з вивченням та пізнанням реальних явищ, таких як: виховання, освіта та навчання. Результатом наукової діяльності є педагогічна теорія як система знань, що описує і пояснює чітко виокремлене коло явищ та надає рекомендації щодо ефективного управління ними. На підставі цього твердження можна виділити описові та нормативні педагогічні знання. Більшість вчених вважають, що педагогічні знання є результатом науково-педагогічної діяльності. Педагогіка вивчає особливості освітнього процесу та його об'єктивний вплив на життя. Відповідно виокремлюють дві групи педагогічних знань. «До першої належать знання, що відображають педагогічну реальність у тому вигляді як вона є». Такі знання містяться в описах педагогічного досвіду і теоретичних працях. Вони включають знання про педагогічні факти, сутність та закономірності педагогічного процесу. «Друга група знань – норми, правила та рекомендації педагогічної діяльності» [1].

Ці знання відображають педагогічну дійсність такою, якою вона має бути. Можна сказати, що це знання про належне – про те, як потрібно планувати, здійснювати та вдосконалювати педагогічну діяльність, враховуючи цілі, визначені суспільством, та конкретні умови, в яких відбувається освітній процес. Сюди належать основні засади навчання та виховання, принципи викладання окремих предметів, педагогічні правила, методичні рекомендації. Зазначається, що якщо знання є результатом наукової діяльності, то класифікація передбачає, що перша група знань є результатом науково-теоретичної педагогічної функції науки. Друга група – функції конструктивно-технічної. Відповідно і знання можна поділити на науково-теоретичні та конструктивно-технічні.

У процесі інтеграції теоретичних і практичних знань їхній взаємозв'язок може бути як узгодженим, так і неузгодженим. Узгоджені взаємозв'язки ведуть до злиття теоретичних і практичних знань, які важливі в освітній діяльності, що призводить до формування нового явища – уміння. Уміння формується в результаті використання практичних знань, аналізу та синтезу теоретичних знань, об'єктивної оцінки суб'єктом теоретичних і практичних знань, а також виступає як потреба в постійному вдосконаленні.

Отже, для ефективної інтеграції теоретичних і практичних психолого-педагогічних знань важливо визначити їх «внутрішні» параметри, до яких належать дидактичні умови інтеграції теоретичних і практичних знань у процесі підготовки здобувачів освіти за психолого-педагогічним напрямком.

Список використаних джерел:

1. Луговий В. І. Управління освітою. *Енциклопедія освіти*. Київ : Юрінком Інтер, 2008. С. 944–945.
2. Лузік Е. Креативність як критерій якості в системі підготовки фахівців профільних ВНЗ України. *Вища освіта України*. 2006. № 3. С. 77–82.
3. Ляшенко О. І. Якість освіти як основа функціонування й розвитку сучасних систем освіти. *Педагогіка і психологія*. 2005. № 1 (46). С. 5–12.
4. Підласий І., Підласий А. Педагогічні інновації. *Рідна школа*. 2014. № 12. С. 3–17.